

Изази уторком, четвртом и суботом дне
 ПРЕДПЛАТА: ва Краљевину СХС
 мјесечно Д 15; тромјесечно Д 40;
 на Италију мјесечно лир 6; по
 једини број 30 центева. Огласи
 по ценику. Поједини број Д 1-50.

ДАЛМАТИНСКИ РАДИКАЛ

Помтарина плаћена у готову.

Издаје: Окружни Одбор Народне
 Радикалне Странке у Шибенику.
 Одговорни уредник: Широ Такић.
 Телефон број 60.

Штампа: Нова Штампарња — Шибеник.

Година II.

ШИБЕНИК, уторак 24. априла 1923.

Број 79.

Zagreb bez maske.

Kad su Radićevi delegati dr. Maček i dr. Krnjević osvanuli jednog dana u Beogradu i kad su se pronijeli glasovi o nekom sporazumu, do kojeg bi imalo doći između Radića i radikala, mi smo u to odmah posumnjali i gledali smo skeptički na te pregovore. Megjutim na nedjeljnom zboru u Zagrebu Hrvatske čovječanske republikanske seljačke stranke, Radić se sam pobrinuo da obavijesti svakoga, da nije moguć sporazum sa vojnom jedne stranke, «čija politička i nacionalna encijucijacija spada u oblast luđice, ako joj se, sasvim umjesno, ne pridaje važnost za tamiću», kako je to primjetio jedan ozbiljni, nepartijski, beogradski list. Sam Radić je sada postavio javno granice svojih zahtjeva, rekao je svim revizionistima što on hoće, kako on zamišlja uređenje naše države. Sa strankom, zapravo čovjekom, takovih zahtjeva nemoguće je više upuštati se u kakve pregovore.

Narodna radikalna stranka stoji na stanovištu, da treba porušiti, posve zbrisati sve one pokrajinske i plemenske ograde iz prošlosti, da treba jednom preći preko prošlosti, uživiti se u sadašnjost i o sadašnjosti voditi računa. Nijednog pokrajini i nijednom plemenu ne smiju se činiti nikakvi ustupci, jer tim bi se udaljili od našeg programa, prokopali bi ideju našeg potpunog ujedinjenja, a ojačali ideju našeg narodnog razjedinjavanja.

I nehotice se danas prenosimo duhom u 1918. godinu, kad je Zagreb stajao na čelu pokreta za naše ujedinjenje, i onda dolazimo do zaključka, da je veselje Zagreba, da je njegovo odcjepljenje od Austro Ugarske monarhije, proklamovano svečano u dvorani banova, bilo jedna obična prevара; da je taj Zagreb, još u prvim momentima narodnog veselja na Markovom trgu sništiao kombinacije, stvarao planove za ono što misli i radi danas. Centrum Hrvatsva svjesno je varao narod i vješto je glumio Jugoslavstvo i pod tom maskom sništiao revans. Zagreb je bio Karlekov i Vilimov poraz. Krivo mu je bilo što su pobijedili «Vlasi». Jer je pobjedom «Vlaha» za uvijek propala kombinacija Radić-Frank-Habsburg-Kotek, kombinacija trijalizma, kojom se je kombinacijom po receptu politike Ballplatzja htjelo stvarati Jugoslavstvo pod protektoratom Beča i pod kontrolom Beča i Pešte. Taj tip jugoslavstva želio je Radić, to isto želio su megalomanske, šovinističke i srbožderske mase zavedenog hrvatskog naroda. Ostvaranjem te koncepcije, Hrvati na teritoriji historijske Hrvatske bili bi po ukupnom broju i po favorizovanom položaju predomniantan element. Hrvati vlaške ulice tu bi mogli nesmetano provagirati austro-madžarske metode: pokatoličavanje «Vlaha» i konačno nacionalizovanje «pravoslavnih Hrvata». Projekt je bio gotov, a sporazum s Peštom takogdje. Za tu uslugu Pešta je imala dobiti koncesije u Bosni. I to bi bila prava hegemonija. Jer čim jedno pleme — a to su u ovom slučaju Hrvati — ne priznaje individualnost drugog plemena na jednoj te istoj teritoriji, čim braća Hrvati nazivlju Srbe «Vlasima» i «pravoslavnim Hrvatima» i kao takove, samo kao takove tretiraju: u upravi, u literaturi, u novinstvu, u istoriji, znači, da će to pleme, koje je brojčano jače sve poraditi, da mu otme njegove plemenske i vjerske osjećaje, da ostvari davnu koncepciju mađžarsko-austrijske džentrije.

Današnji Radićevci glumili su 1918., lagali su, svjesno su lagali. Današnje njihovo pričanje dade se razumjeti jedino ovako: strah pred nekom hegemonijom Srba je sredstvo, kojim se momentano najbolje maskira jedan stari, duboki osjećaj: mržnja radi jedne srušene, decenijama odgajane i izragljivane frankovačke ideologije, mržnja na Srbe radi njihove pobjede oružja, radi pobjede koja je za uvijek brukila san frankovačkih političara, mržnja na Srbiju je pobjedom oružja spriječila daljnje djelovanje antislavenskog i antihrvatskog seruma, koja je onemogućila daljnje razvijanje kroz tolike decenije sistematski odgajanog državopravnog trijalističkog osjećaja. Sad se Zagreb pokazuje u pravom svijetlu bez maske.

Kad su se nakon četiri godine i po zajedničkoga života, ti frankovačko-radićevski elementi snašli i nekako okružili, hoće da taj svoj davnašnji san ostvare u našoj novoj, zajedničkoj državi, tražeći još i Dalmaciju i Bosnu! I to traže na temelju rezultata martovskih izbora, na temelju «pobjede» gumenih kuglica! Ali na taj pokret ne smije se obazirati. Treba ići i raditi kao da ga i nema, a to ne znači sakrivati glavu u pijesak. Jer taj pokret znači toliko koliko mu se pokazuje pažnje. Bude li se ignorisao on će sam po sebi propasti.

Kad su Srbijane pobjede doveli do toga, da se sva tri naša plemena ujedine, potpuno i bez kompromisa, te je onda bio pravi izražaj volje, boljeg i zdravijeg dijela svih triju naših plemena. I taj zdravi temelj, sada ne može niko mijenjati, a najmanje Radićev Hrvatsvo, Spahino muslimanstvo i Korošćev klerikalizam, koji su ostatak tugijskog gospodstva.

«Na zdravom temelju narodnoga jedinstva, u potpunoj ravnopravnosti, u demokratskim i samoupravnim ustanovama ima da rješava samo volja naroda većine i to uvijek na temelju narodnog jedinstva, koji je sporazumno sa svim narodnim djelovima Sibija usvojila, kad je svojim neizmjernim žrtvama i čudesnim pobjedama, zagrlila sve dijelove našega naroda».

Ostaci iz prošlosti ne dadu se i ne mogu brzo zbrisati. Treba da progije dosta vremena, treba da doguju nove generacije, koje će to zaboraviti i pogaziti. A da se to postigne, da dogje do potpunog narodnog jedinstva prvi je uvjet da se separatističkim težnjama ne udovolji, da se od državnog jedinstva ne odstupi. Između jednoga naroda ne smije biti nagodaba.

Vremena i strpljenja.

Danas u našoj štampi, pronose se neke alarmantne vijesti, kako je tobože država u opasnosti i slično. Na ovakovo pisanje kao i na razne izjave pojedinih političara, glavno glasilo naše stranke «Samouprava» donosi članak pod gornjim naslovima iz kojeg vadimo sljedeće:

«U političkom iščekivanju u kome se danas nalazi sva zemlja, opražaju se mnoge interesantne stvari, interesantne kako po politički moral tako i po politički mentalitet nekih naših partija. Te partije bi pošto-poto htjele jedno preko rešenje, jedno rešenje na prečac, bez obzira na to da li će to rešenje biti oportuno ili fatalno. Takvo zahtjevanje je samo dokaz mizerne slabodušnosti. Mnoge naše partije, koje su pozvane da intelektualno kao i svojom faktičkom snagom sudeluju u našupilnijim političkim problemima otadžbine, nisu u stanju da korisno su-

deluju u tome rešavanju baš zbog te slabodušnosti. Otuda sentimentalna i romantična nota u našoj štampi, otuda riterске poze nekih nadričidera koji su za ovo mesec dana pobacali toliko rukavica «na izazov» — koliko ih uopšte nisu ni poneli u životu. Ti su nazovi-lideri sasvim izgubili glavu još od početka evropskog rata, da 1918. uglu u novu eru naše istorije totalno obezglavljeni. Samo tako se i može razumjeti njihovo današnje ševrdanje i šeprtljanje. Samo tako se da objasniti njina današnja nekrićna slabodušnost.

Dok je kod gotovo svih naših načelnih protivnika tako i samo tako, dotle je kod nas radikala mnogo drukčije. Mi imamo jednu osnovna liniju i ona nam je zajednička. Naše partijsko vodstvo, izvrsno u ostalom, sačuvalo je potpuno sve atribute svoga visokog poverenja, kojim se održava na svome meatu. Naš vogj g. Nikola Pašić raspolaze svim umnim i moralnim kvalifikacijama za položaj na kome se nalazi s čašću i s ponosom. Krepak i realan, on zna da u nj upiru oči sva stranka i sva zemlja. Čvrst kao stena, on zna da je odgovoran i pred Bogom i ljudima za spas otadžbine. Rodoljub, on ne preza ni od čega što je potrebno za taj spas. Mudar, on strpljivo operiše i spasava štedeći svaki deo, štedeći celokupnost organizma.

Zato je danas uza nj sva zemlja, zato su danas u nj uprte sve oči, sve nade. Svet volji nešto sigurno, pouzdano, stalno. Kao i na trgu, svet se tako ponaša i u politici. U politici mu je teško naći solidnije izjavevine od onih koje mu pruža g. N. P. Pašić i on zato ostaje pri njima, okrećući glavu od nametljivog bolla i izbegavajući sumnjive reklame koje su samopouzdanje ali koje mirišu na rizik.

Više nego ikad danas se treba pokazati hrabar, stalozhen i strpljiv. Naša politička situacija je tečka, naš unutrašnji položaj je izvanredan. U toliko više treba štediti hladnokrvnost grgljana i ne raspaljivati strasti gomile. Treba strpljivo sačekati rasplet, koji mora doći i koji će doći. Konci se nalaze u rukama koje su još gore i crnje čvorove razmsivale, pa će i komplikovana zamršena današnje biti uskoro razmršena, hladno i potpuno. Treba još samo malo vremena i još samo malo strpljenja».

Словенци и Хрвати под Италијом.

Талијанске су власти издале наредбу да сва школска деца морају по 2 пута на недељу дефиловати пред талијанском заставом певајући талијанске пјесме. Та се наредба пак не односи на градове Трст, Полу и Горциу, већ на покрајину, на села у којима нема ни једног Талијанца, али је подучавање у талијанском језику, које обављају учитељи из Италије, што су их намјестили, или који домаћи што зна талијански и ту је остао на служби из потребе и невоље. Они су узели то средство, јер знаду да се дружице не може једну асимилирати него путем школе, гдје их се најлакше може разноридити.

Кад човјек чита што сје раде Талијанци у оним крајевима, гдје су народу забрањили да у црквама смије певати и Богу се молити у свом језику, како је то до сада чинио, него само на талијанском језику, срце ти зазебе. Ово знаду и у Ватикану, али се не само пушта већ и одобрава, а за Корозица и његове пристане већ и сумишљенике онамо је главни град краљевства земаљског.

Ko da razumije?

Beogradska »Politika« od 17. ov. mj. donosi članak pod naslovom „Dete ili budala? Šarlatan ili ludak?“ u kojemu podvrgava kritici posljednji govor hrvatskoga Boga — Radića, te megju ostalim veli:

„On (Radić) veli, da je g. Ljuba Jovanović „mozak radikalne stranke, pametan čovek i politički magarac“. Ništa ne razumemo! Politički magarac, a mozak jedne političke stranke.... I zašto je on tome političkom magarcu slao svog čoveka na politički razgovor? Bogovima je sve dopušteno, pa i nepristojnost. Ali gluposti? Na toj visini?

G. Radić neće da se zakune „nametnutome Kralju“. On ga, veli, nije birao. Lepo. On nije birao ni Franju Josifa, pa mu se zaklinjao, i još kako, i nije bio nametnut. Ali da ostavimo to. Nego kako g. Radić misli da se ne zakune, a da ugje u parlament i sruši vladu? Ne razumemo, opet ne razumemo.

„Nemoguće je, kaže, da mi Kralju dajemo vojnika i plaćamo porez!“ Istina, ne daju se vojnicima Kralju, nego državi, i ne plaća se porez Kralju, nego državi, ali g. Radić je već davno izmislio republiku u kojoj se ne ide u vojsku i ne plaća poreza. Takva republika ne postoji, istina nigde, ali je g. Radić toliko puta tako živo naslikao, da njegovi verni, sve do profesora Sruklija, veruju u njen iminentan dolazak na zemlju. Negde su čak toliko verovali da je već sišla na zemlju, da su i slike Kraljeve poskidali. Samo, mi ne razumemo, kako će se skidanjem Kraljevih slika skinuti i vojna i poreska obaveza? I mi bismo molili da nam se to malo objasni.

G. Radić veli, da su „Hrvati uvek bili uz Nemce i da će i u buduću uvek s njima biti“. Da su bili, to znamo. A i kad ne bismo znali, tu su grobovi po Mačvi i Podrinju da nas na to podsete. Tu su ubistva ranjenika, staraca, žena i dece, tu su silovanja devojaka i devojčica, tu su paljevine crkava i domova, tu je sav onaj užas, stid i sram koji smo skrivali pred Evropom, da ne bismo braću sramotili jer smo je smatrali našom sramotom. Tu je i g. Rajs i njegova knjiga, u kojoj su i imena zločinaca, rođene braće.... Onda su ova mirotvorna braća i još kako umela da rukuju i puškom i kundakom i bajonetom, onda ova čovečanska braća nisu bili samo batinaši nego i obične ubice, lopovi i pljačkaši.... Ali, mi smo čitali jer su bili uz Nemce, išlo je na kontu njemačku. Nije zato bilo potrebno da nas seća g. Radić, da su on i njegovi bili uvek uz Nemce. Znamo mi to. Ali on veli da će i u buduću biti. Neka izvoli. Dok je u kući, neka izvoli, ali neka posle ne krivi nikog od samog sebe.

»Krvnik i žrtva ne mogu biti jedno«, uzviknuo je g. Radić. Nije tačno, g. Radiću. Eto, vi ste nam za vreme rata bili krvnici, malčino su mleko naša deca propištala od vas, pa mi opet kažemo da smo jedno, pa opet kažemo da smo braća. Boli i nas, i još kako boli, ali eto kažemo...

»Mi se ne možemo odreći republike i postati Kraljevi pandurici«. Tačno, to bi bila čista degradacija: Od carskih pandura postati kraljevskim, ne ide. Da je nešto od ovih kraljevskih postati carskim, to bi već išlo. E, ali ovde pomoći nema. I ništa se ne može učiniti da se ta sjajna prošlost vrati.

»Ne možemo se odreći naše države i postati pokrajine kojoj će na čelo postaviti kakvu budalu.« Ovaj je strah potpuno neopravdan. Na čelu te pokrajine već stoji jedna budala, i mi muku mučimo da je sменimo, ali eto, ne da hrvatski narod.

»Ako pošaljete vojsku, mi i za to imamo medicinu«, preti g. Radić. A ako bismo baš hteli da vidimo tu medicinu? Ne razumemo, zašto je krije. Bolje je da je unapred kaže, da se ne bismo uzalud mučili.

Veliko dete ili budala? Politički šarlatan ili patološki tip? Nijedno od ovoga, jer je sve skupa.

Kad tragedija ovoga čoveka ne bi bila u isti mah i tragedija čitavog jednog naroda, čitave jedne države, stvar bi bila prilično laka. Ali je tragedija ovoga čoveka, tragedija celoga naroda, cele države. Prema detetu valja se ponašati kao rođjena mati, s budalom ne treba govoriti, za šarlatana zvati policiju, a ludaka predati lekaru. Ali iza ovog deteta, iza ove budale, iza ovog šarlatana, iza ovog patološkog tipa, stoji danas ceo hrvatski narod. Odvojiti hrvatski narod od ovog fatalnog čoveka, u tome je spas i naš i njihov, i naroda i države“.

Њ. В. Краљица у Дубровнику.

Од Шибеника па до Дубровника са обале и са отока непрестано су гурали мужари, а на вечер се палиле натре, у четвртак док је „Карађорђе“ пловно нашим морем возећи Краљицу Марију у Дубровник, да се одмори и проведе неко време у дворцу некадашњих дубровачких кнезова. У 8 и четвр „Карађорђе“ је ушао у Груж. Док је био величанствен. Изван луке пароброд је дочекао преко 40 бродница искривених лампионима, цвијећем и заставама, те су направили шпалир, кроз који је „Карађорђе“ улао у луку. Женска Задруга обасула је Њ. Величанство цвијећем. На обали дочекале су све војне и цивилне власти са маршом народа. Кад су Краљице сишле с пароброда и улазиле у аутомобил, маса их је обасула цвијећем непрестано кличући. Пут од Гружа до Дубровника био је величанствен. При уласку у град ударала је војничка глаба, а мноштво свијета, међу којима је било много сељака из околице, па чак и из Херцеговине и Боке, поздрављало је Краљицу. Кроз Страдун правиле су шпалир госпође и омладина, а пред улазом у двор дочекале су Краљицу ученице и сељаци из Жупе. Краљица је непрестано захваљивала и бацала цвијеће на народ.

Radić pod optužbom.

Narodnoj Skupštini upućena su akta ministarstva pravde, u kojima državni odvjetnik iz Zagreba traži, da se izruči sudu narodni poslanik Stjepan Radić, vogja HRSS. Državni odvjetnik to traži na osnovi §§ 92. i 104. krivičnog zakona radi održanja zbora i govora Radićeva na tom zboru. Nadalje se Stjepan Radić optužuje radi krivaje učinjene po § 103. krivičnog zakona i to zbog ustajanja proti vlasti. Pored Stjepana Radića državni odvjetnik traži, da se izruči i narodni poslanik Ante Adžija, takogjer radi krivice po § 103. krivičnog zakona.

Radić je gragjanin ove države kao svaki drugi i zato treba proti njemu upotrebiti one iste mjere kao proti svakom onom, koji se ogriješio o zakon. Narodna Skupština treba da izruči sudu Radića i da mu sud sudi po zakonu. Samo na taj način državni autoritet porašće u narodu, samo tako narod će se otrešiti fatalog čovjeka i početi se osvješćivati.

IZ NAUKE.

Bežično prenašanje električne energije. Do sada su se siale bežičnim putem samo telegrafске i telefonske vijesti. No sada naš veliki učenjak Tesla, u društvu s drugim američkim električarima, radi na tome, da riješi veliki problem prenašanja energije bežičnim putem, koja se nalazi u vasionu. Ako se u ovom uspije, onda stojimo pred jednim novim periodom kulture svijeta. Tada bi bile nepotrebne električne centrale i one puste mašinerije. Energija bi se mogla upotrebiti na svakom mjestu i iskoristiti. Radi se dakle na tome, da se otkrije način stvaranja velikih bežičnih valova, da ništa ne izgube od energije. Nema sumnje da će čovječiji um, koji je već došao na misao bežične telegrafije i telefona postići i riješenje ovog problema, koji će biti triumf tehnike.

ПАШЕ ЛУКЕ НА ЈАДРАНУ.

Нарав обдарила је нашу обалу са крајним просторним и сигурним лукама каквих је тешко наћи не само на Јадрану већ и на средоземном мору.

Далматинска обала поседује слиједеће луке: Прва је на јужној страни Бока Которска. Ова је прикладна не само за трговачки промет већ и за стратeгичке сврхе међу најбољима и најсигурнија у читавој Европи за трговачку и ратну морнарицу.

Иза ове више на сјеверу долази Дубровачка лука (Груж). Ова је за трговачки промет веома важна а осим тога се одликује посебно још и за промет странаца. Мало даље долази Сплитска лука и Солин. Ова лука је пространа и сигурна те способна за развитак великог трговачког промета. Недалеко ове долази према сјеверу Шибеничка лука која је такођер сигурна лука, прикладна за трговачки промет а и за саму ратну морнарицу.

На крајном сјеверу наше обале на Кварнерском т. ав заљеву налази се направна лука стародревног поморског града Бакра. На самом улазу с десне стране диже се лепо место Краљевица са њезином анемитним Франкопанским градом који доминира са улазом у Бакарску луку. У њезиној малој и прикладној луци налази се врло добро уређено бродоградилште које би уз малену припомоћ државе могло удовољавати потребама у трговачке сврхе а допек и за ратне сврхе. Када се полази од Краљевице улази се у Бакарску луку која чини на свакога такав утисак као да долази у једно велико и пространо језеро. Поглед лако на сам град Бакар тако је сликовит да изгледа као мали божији храм а особито у ноћно доба када је расветљен. Од улаза код Краљевице до града Бакра удаљено је 3200 м., а од истога до Бакарца који лежи на противној страни има 1100 м. Улаз који се налази на јужној страни има 300 м ширине а цијели заљев 4500 м., док цела употребљива, површина обале имаде дубину од 7500 м. у коју може врло лако стати 60 великих пароброда. Дубина воде варира од 15 до 38 м. дочим ће сада уз нову обалу која се гради имати ниски усјек 8 м. воде што је довољно за све пароброде средње величине.

Вјетрови у овој луци јесу Бура (Е да II. Е.) и Југо. Они су највећи непријатељи свих лука ну Бакарска лука се тога непријатеља толико не боји, нити јој могу шкодити, јер у ову луку могу долазити пароброди сваке величине по највећој бури и ветру, који доминира у луци највише у зимско доба, могу се у луца везати и одмах крцати без да му бура или ветар може запречити започети рад тако, да никакав пароброд нема погубељи нити од бури нити ветра, а оно је једна најважнија ствар, на коју се опенито мора рачунати. Имаде их, који приказују како је бура у Бакру једно страшило од Сиро Ноти или Сиро Патерас. Ово су људи кратког хоризонта, који нису били сигурно нити у Трсту а нити на Реци, а најмање познаду Маистрал у Марсији и Лебији у Генови, а како ли Памперос Аргентинске обале. Ми знамо само то, да једрeваче и пароброди одређени за porto Баросу са јаким ветром од југа морају тражити бакарску луку, да се у њу заклопнати могу или остати на отворном мору док прође олуја, ако се жели избећи погубељи. Ово исто вреди и за Мартинишцину. Лука Бакарска међу поморцима назива се пуним правом мајком свих Кварнерских лука. — Према тому ако те луке нису сигурне од сваког невремена, било би лудо заговарати изградњу пристаништа на једној отвореној обали а још ктме на граници суседа нама непријатељски расположеног док напротив имамо у непосредној близиности пространије и најсигурније

луке. Када би Енглези и Французи имали таквих људи као што их ми пажљиво имадемо, неби никада дошли до оног положаја на којем се данас налазе, јер наши људи негледају на опћи интерес, негледају на интерес државе и народа већ само на властито свој интерес код чега су тако смешли и мизеријс, да се усуђују доказивати, да оно што је немогуће провести и што би било на очиту штету народу и држави, да је могуће провести, дакле говоре оно што њима конвенира а што им не конвенира, то ништа неваља и то се мора осуетити било на који начин.

Имаде их и таквих који тврде, да лука бакарска нема довољно простора, да се у њој без погубељи не могу мало већи пароброди кретати и маневрирати, акопрем би се у тој луци могао кретати и слободно маневрирати и највећи пароброд енглески „Маестик“ друштва Kinnaird Line, који је дугачак 318 м. а широк 33 м., ну тима занешенацама ћемо рукописателско доказати да су на кривом путу.

У луци Бакарској могу се направити таква складишта, која би могла одговорати свим нашим потребама, и још би остало онолико површине, колико имаде Ријечка лука заједно са Барошевом луком, Делтом и Брајдицом. Па ево да то и докажемо: Бакарска лука имаде површину од 3.250.000 кв. м. Лука Ријечка имаде око 520.000 кв. м. Порто Барош око 75.000 кв. м. а Мартинишица око 140.000 кв. м., дакле све укупно имаде око 3.750.000 кв. м. из чега се види да Бакарска лука имаде за 2.415.000 кв. м. више него оне све три. Они људи који се усуђују противно тврдити, не раде у интересу народа и државе, већ желе остварити своје похленне намере и негледајући кому наносе тиме штету. На такве људе и елементе дужност је сваког честитог грађанина, да упозори владу и њезине представнике, којима је поверена судбина наше красне обале, која је дуга око 800 кил. а са острвима и око 2.000 кил., да изабере један посебни поморски савет у који имаду доћи људи, који су пријатељи државе и народа а не они, који раде под упливом туђег капитала а на штету целог нашег потомства. Ми морамо сви настојати, да буде наш промет концентrirан чим даље од непријатељске нам границе, да привреда нашег народа остане па нашем територији па ће истом тада доћи до среће и благостања на целом приморју.

Загледајмо се у наше непријатеље Мацаре, какву су они политику код нас провађали. Они кад су имали већ власт на мору, па ипак се нису само тим задовољили, већ су бацили око на Бакарску луку и видећи, да без ове немогу развити њихово господарство на мору, настојали су је освојити пошто посто. Ну пошто им је хрватска влада поставила увете, који њима нису конвенирали, они су момисанто Бакар напустили. Видећи од колике би им важности била та Бакарска лука, створили су закон присилне експропријације целе обале Хрватског Приморја и било би им успело да своје господарство ту устале, да није настао европски рат, који је свршио њиховим поразом и тако се на њиховим рушевинам подигло Краљевство С. Х. С. и запосело обале, које је Аустро-Угарска монархија у рукама држала. Али код тога смо изгубили две важне луке везане са жељезницама и то Трст и Ријеку, па смо тако сада приморани да уредимо луке које су нама припаде и да у њима концентрирамо цео наш трговачки промет извоза и увоза и да тако поставимо неовисна поморска држава, код чега се морамо сетити оне старе реченице: Без жртава нема спаса.

Када смо се већ ми Приморци борили заједно са нашим браћом Србима за наше ослобођење и јединство, које смо хвала Богу и доживели, морамо остати верни тому јединству, те морамо и даље радити да останемо неовисна држава и народ, а све то бранити ако устреба јоште и даљиним заједничким жтвама. — Туђици несемемо никада дозволити да се нашим прометом, нашим трговином, а на нашу штету окоришћује. Туђе поштвај а своје чувај и брани, то је парола сваког поштеног човека и грађанина.

Наутилус.

Ријешавање кризе.

Савјетовања и конференције настављају се непрестано. Још није подузет никакав корак за образовање владе. У демократским круговима, чији су листови писали: „Тешко се сада освећује настрљивост и грамазност радикала. Данас педесетак мандата демократских више риједи, него ли пријашњих 90. Демократе су досада ову за њих врло повољну ситуацију вјешто прихватили, окренувши општрицу против радикала“, завладала је сада нека црнота, страх. Вијест, да је Пашић добио депешу од Радића, у којој га овај извјештава, да је вољан наставити преговоре, дигла је узбуну међу демократима. Сва њихова штампа, као по мигу, ударила је на сва уста против радикала. Цицварих је дигао вика, да Радић „настоји у заједници са Заједничарима, да разним новим смичалицама омогући коалицију. Они иду тако далеко, да данас ништа не траже гледе Хрватске, него настоје увјерити радикале, да Радић је без икаквих концесија не ће доћи у Београд, па према томе радикали треба да буду мирни и не треба да траже помоћ од демократа“. Такође је и велики дио радикалских посланика и сви демократски посланици против коалиције с демократима.

Према писању београдске штампе, преставници клерикалног клуба, особито пакон Корочичевог аудијенције код Краља, стоје у вези са радикалима, како би осуетили радикалско-демократску коалицију. Клерикалци предлажу два излаза из данашње ситуације: или хомогену радикалску владу, која би извршила предуслове за споразум с блоком, који би Корочич и Спахо подупирали без обзира на држане Радића, или радикалско-клерикалску, коју би подупирао Спахо.

Ово су само предоставке, комбинације појединих странака или политичких личности, док се још незна ништа позитивна. Радикали су били вољни ступити у коалицију са демократима, али су ту понуду радикала демократи схватили као слабост и хтјели искористити свој положај, тражећи исти број портфеља, као што су имали и прије раскида коалиције, те министарство унутрашњих дјела и финансија. Наравно, да на овакво уцењивање радикали нијесу могли пристати. Демократи су овим својим захтјевима дали о себи врло лошу свједобу, а још лошију о својој државотворности. Из њихових се захтјева види, да је њима главна брига власт и министарске столице. Демократи су криви, што је ситуација дошла у овај положај, у ком се налази данас.

Г. Пашић је стрљив, њему се не жури. Он има јасан програм и одређен пут. Расплет даншње кризе неће доћи тако брзо, као што се то у почетку мислило. Није искључено да се криза отегне и до 1 маја!

Радић жели наставити преговоре.

Министарски савет расправљао је детаљно о брозјавци Стјепана Радића, упуњеној Г. Пашићу, у којој изјављује да је вољан наставити преговоре. Министарски савет није донио у том погледу никакве одлуке. Држи се да је Радић учинио овај корак под притиском Корочича и Спахе. Радић се сада налази у једном врло неугодном положају. Његове масе очекивале су с поуздањем да ће Радић прогласити „хрватску човјечанску републику“, али до тога није дошло и сада Радић незна како да пред тим масама то оправда. Он би сада хтио да бар нешто оствари од свога програма и од онога што је хрватским масама обећавао, те да то хоће да се преговори наставе, јер се нада да би тако могао што остварити од свога програма и масе привремено умирити.

Наши дописи.

Rab, 18. aprila 1923.

(Dolazak naše kraljice). Na putu za Dubrovnik, danas u podne Njezina Veličanstva Kraljicu Marija i Kraljica majka svratile su u Rab, Na glas da dolazi Kraljica u jedan čas okitio se cijeli grad zastavama i sagovima, na obalu poleteljelo i staro i mlado da pozdravi obiljublenu Kraljicu. Kad je torpiljarka na koju su se Njezina Veličanstva bila prekrcala ulazila u luku nastalo je urnebesno klicanje: „Živio Kraljica Marija! Živio Kralj Aleksander! Živio Karagjorgjev Dom!“

Kraljice su pregledale grad i znamenitije stvari u njemu, a u dvoristi kuće Bakote dale se slikati. Iza toga ukrcale se i odputovale napred burno pozdravljene od mnogobrojnog pučanstva grada i okolice.

(Ukidanje državne policije). Saznajemo, da je bila brzajaveo ukinutu mjesna stanica državnog redarstva. Neznamo, koji je razlog tome ukinuću, no i državni i privatni interesi govore proti tome ukinuću. Mi smo ovdje na skrajnoj granici Italije, sedmično dolaze tri do četiri parobroda iz inozemstva. U Rabu kroz godinu izmijene se na hiljade stranaca koje treba kontrolirati i nadzirati jer često ima među njima i pustolova i kojekakvih pogibeljnih stvorova. Općina nema svog redarstva, a i kad bi imala, općinsko redarstvo ne bi s više razloga vršilo revno svoju službu ko što ga vrši državno redarstvo. S toga neophodno je nužno i zbog državnog i u interesu pučanstva da državno redarstvo ostane i dalje na Rabu. T.

Dubrovnik, 15. aprila

Ovdje kod nas ima još dosta Rusa, premda ih je mnogo otišlo, jer kako je poznato koja хиљада из наше државе, добила је пасоше за повратак у Русију. Неки од ових што су оvdje остали између којих има интелегентних и учених људи, саставили су дилетантску позоришну дружину. Не представљају у позоришту већ су позорицу направили у згради, гдје су они смештени, бива у касарни „Равелин“ на Плочама. До назад неколико времена, представљали су само на руском језику, а сад играју неке комаде и на нашем језику, који су кроз ове вријеме што су оvdje, добро научили, а с оваким представама, још ће се боље увјежбати изговарају.

Међу тим дилетантима има их који су бољи од многих глумача што се виђају и слушају по каквим нашим позориштима. Публика се радо одазивље и похађа те њихове представе.

Код нас се свијет (али не наш домаћи већ страни) био већ почео купати и сунчати, али је ево наједанпут окренуло вријеме. Задувала је јужина те су се дигли велики валови.

Странцима је било угодно гледати како ти валови плукају и прелијевају се преко високих стијена о које лупају такм жестином, да би човек рекао да ће изгубити и оборити оне хриди. У ниједном другом граду у Далмацији не може да се види овакав призор јер ниједан нема овако отворену пучину пред собом. Уживање је сједити пред кафаном на Пилама и проматрати с једне стране ону страшну игру валова а с друге стране свијет што се ондје купи Има га са сних страна, чују се сви могући језици а има и најмодернијих тоалета.

Осим свијета што из околице или оближњих мјеста у јутро дође а у вече отиђе тако да се и не пријави на полицију, ове године од 1. Јануара па до 31. Марта, било је 5230 странаца. Сад ако се рачуна да је сваки од тих провео оvdje најмање 10 дана (јер има их што остану који дан мање али их има што остану по који мјесец) онда се може казати да је до

сада у ова три мјесеца било 52.300 странаца да су остали само један дан. Ово је важно, јер треба знати да овдје сваки странак плаћа таксу опћини по 250 динара на дан и по томе би опћина до сада била примила преко 130 хиљада динара, а што ће бити тек сада кад се за боравка Краљице и Краља повећа број посјетилаца, којих је лани било 28.200.

Кистање, 18. априла.

(Неуспјех и кривица). За сваки неуспјех, за сваку педану, која погоди демократску странку, није крива она, нису криви њени људи и пристава, него — радикална странка и радикали! Тако је било са неуспјехом њене југословенске идеологије, тако са хаосом, који је направила у аграрном питању, тако са неслобом, коју је Давидовић изавао у дем. странци, а тако је то, ево, и са њеним неуспјехом на мартовским изборима. Је ли то мишљење код својих пристава створила сама странка са својим погрјешним погледима на свијет и политички живот, или је то уображеност, коју су они у странку унијели, ми не знамо. Знамо само да тако пишу и говоре и они у Београду, и они у Загребу, и они у Сплиту, а „Живот“ нам и његов „пријатељ на Буковице“ казаше, да тако мисле и ови наши у Кистањама.

Не налазећи никакве користи за радикалну, а много штете за демократску странку, ми пећемо ни „Животу“ ни његовом „пријатељу“ на Буковице да враћамо мило за драго. Утврђујемо само њихово признање, да су они подузели офанзиву, коју нису могли да скрше кукурузи, јер су у Општинском Прехрамбеном Одбору њихови људи у већини, а ни „Сеоска полиција“, која не постоји. Гола снага нар. рад. странке, коју још даје њена сјајна прошлост, државничка способност њеног вође и првака и вјерност истинским народним идеалима, била је довољна и за јачег противника, па нам у наметнутој борби другог оружја није ни требало. Кад им допусти врућицу, у коју их је бацила изборна гроаница, о томе ће се увјерити и наши демократе. Докле ми можемо да причекамо, увјерени, да ће паметан свијет њихово писање узети онако озбиљно, као што је узимао и црвену капну на глави њиховог среског кандидата.

Смилчић, 14. априла.

(Тамњање шуме) Има преко мјесец дана да смо се ослободили море, која нас је кроз четири године давала, а у свакој згоди настала, да нас јуништи материјално и морално. Од преврата па до ослобођења нијесмо имали једне власти, која је штитила опће интересе, већ напротив тражила је начина како би нас уништила.

У овом селу имамо красан сеоски гај, дрва било је доста, сваке године обављала би се сјеча, односно чишћење стабала, тако да би сваку кућу допало лијепих дрва. А данас? Гај је добрим дијелом уништен од Талијана а од преврата до данас, сељани уништују остале младе шуме, којих смо и тако мало имали. Није доста да су млада стабла посечена већ се дневно уништују и корјење, које је од њих остало. Јадан народ чекана буде ли ићи овим кораком напред, да кроз пар година неће имати шта да ложи.

Обраћамо пажњу Покр. Владе е да би се постарала да једном за увјек престане бездушно искоријењавање барем ових кукавичких пањева који су још у земљи остали.

Котарац.

— Novi švedski kabinet sastavljen je iz koalicije agrarnih stranaka.

— У tvornici puca u Budimpešti u subotu se zbilja strašna eksplozija, te je 15 osoba ostalo mrtvo, dok ih je mnogo ranjeno.

† Гојко Поповић.

У суботу су лађом „Сарајево“, пренешени, у родну му Боку, мртви останци пок. Гојка Поповића, среског школског надзорника у Бенковцу.

Покoјни Поповић свршио је трагично у часу највећег народног весеља У спечаном моменту, кад је горди „Карађорђе“ пловио мимо стародревног Столног Биограда, носећи на својој палуби нашу љубљену Краљицу, непергледна маса народа, из приморја и равних Котара, збијена на обали и пристану, поздрављала је наду Срба, Хрвата и Словенаца. На другом крају пристана, преко стотину метара далеко, на лукобрану грувале су прангије. У најсвечанијем моменту једна експлодира и парче гвожђа, прелетивши малу луку, ногоди у прса несретног нашег Гојка Поповића, који, мало иза тога, издахне услјед повриједе срца.

Пок. Гојко Поповић био је не само врстан учитељ, него и одличан друг и надаорник. Он је, у врло кратко вријеме отпразњао своје надаорничке дужности, апао да на веома вјешт начин међу учитељским редовима створи топли другарски амбијент и да свим својим друговима, и старијим и млађим, који или нијесу хтјели или нијесу знали да схвате свој положај и свој позив, покаже на дјелу, како треба схваћати своје дужности и како се мора служити својој дичној Отабини.

Ријетки су овакови наставници, а још ријеђи надзорници. Управо ради овога треба жалити за опаким просвјетним радником коме ће тешко да се брзо нађе достојна заmjена.

Учитељско Друштво у Шибенику и Бенковцу, Сокол и Орјуна у Шибенику, схвативши вриједност патриотског рада пок. Гојка Поповића, на достојан начин одали су му послједње поштовање, испративши га са Српског Православног гробља у Шибенику до на лађу „Сарајево“.

Вјечна успомена, нека је Гојку Поповићу!

Пала је крв.

У близини Загреба, у Стубици, сакривали су се војни обезвизници, Хрвати, ученици Стјепана Радића, који нису хтели да служе војску Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца и краља Александра, и крили су се по бреговима и кућама, док им нису ушли у траг. А кад их жандармерија пронашла, ови наоружани одупру се жандарима. Пуцало се с обе стране у месо и пала је крв. Има их мртвих и рањених и — похваталих.

Питамо се, јесу ли криви ови младићи? Криви су они, који су им месецима проповедали, да „не треба служити српском краљу“ и узвикивали на сав глас: Живица република!

Криви су сви они, који су пред изборе и о изборима никали јавно, да не признају темељна одређења Устава и да их нико у Хрватској није дужан испуњавати.

Крв мртвих и рањених пада на њихову главу!

Овим није све довршено. Има још много бегунаца, који чекају да се гора заодене листом, па да беже у гору.

Да није то она медицина, којом прете громовници у Загребу на уста Стјепана Радића, да ће је употребити против наше војске? Радићеве Загорци су веома ревносно служили ћесару Хабсбурговцу и наоружани до зуба веома су ревносно нападали на српску војску у Србију за време посљедњег рата и веома ревносно жарили и палили по српској Мачви А где сад?

И опет понављамо, нису криви они младићи.

Градске вијести.

Краљица Марија у Шибенику. За вријеме пута Њ. В. Краљице у католичку столну цркву, толико се народа искупило, да је ауто једва пролазио. Пред црквом и око цркве пак слегла се толика маса свијета, већином из Доца и Црнице, да не би била игла пала на земљу да си је бацио. Кад је Њ. В. изашло и кренуло у Широку улицу, како није било превијено да ће туда проћи, те редара није било да прокрче пут, Краљица се верала кроз масу, оздрављајући са осмјехом пуним задовољства на поздраве. Многе су жене тада пале на колјена, хватале Краљицу за skut и љубиле земљу којом је прошла.

У католичкој базилици дочекао је Њ. Величанство, поред свештенства и директор г. М. Језина, који је Њ. В. протумачио историјат ове гласовите далматинске цркве. Краљица је покаивала особити интерес за старине далматинске и дивила се архитектури Шибеника.

До иза пола ноћи од сриједи на четвртак Шибеник је изгледао само једна бацка, коју су још више украшавале ватре са околних висова и са Шубићевца. Особито је било лијепо слово „М“, са државним грбом на врх Шубићевца, које је цијелу ноћ било расвјетљено. Ватромети и бенгали видјели су се на далеко. Са отока је изгледало да је сав Шибеник у пламену.

Групу дјевојака из Зларина, која је поздравила Краљицу и Краљицу мајку, обдарио су Краљице својим сликама са власторучним потписима, а дјевојке замолиле да се фотографшиу и да им пошаљу своје слике, што је особито развеселило дјевојке.

Г. Марко Стојић, да покаже своје републиканске осјећаје, није хтио да окити своје радње на обали. Ради тога је Орјуна метнула на Стојићеву радњу државну заставу, што је г. Марка увриједило, па је пошао и метнуо над прозор црвени застор.

У четвртак, кад је „Карађорђе“ са Њ. В. Краљицом већ отпловио из Шибеника и кад су Шибенчани сретни и задовољни, што су у својој средини видјели своју Краљицу, причали весело о овом догођају, дошло је много свијета из даљње околице, да и они виде „пашу драгу Краљицу“. Али на жалост они је нису могли видјети, па су се пропиткивали кад ће опет доћи да је и они могу видјети.

Фотографије Краљичина доласка. Професор Шоње ухватио је неколико врло успјешних фотографских снимака пригодног доласка у Шибеник Њ. В. Краљице. Особито успјела је фотографија, кад је у четвртак 19. ов. мј. Краљица сишла са пароброда са Краљицом мајком и грчком принцесом и пошла у ауто.

Личне вијести. Јучер је стигао из Задра г. Др. Шеат новоименовани управник овашње болнице. До који дан преузеће дужност.

— Проф. Илија Маричић, отпутовао је дефинитивно у понедељак у Београд, на своју дужност, као референт у министарству просвјете.

На уважење. Пошто је у суботу владало силно невријеме и електрична струја цијели дан и ноћ била прекинута, то нам је било немогуће издати лист. Мислили смо, да ће у понедељак бити боље и да ћемо тада лист издати Али — захваљујући неуредности наше електричне централе — и у понедељак, а такођер и у уторак, била је електрична струја прекинута. Ради тога лист излази тек данас, са повећаним опсегом и са више садржаја. Молимо сву гт. претплатнике да ово узму на знање, јер кривица није на нама.

Бабава Нар. Жен. Задруге. У недељу је наша вриједна Женска Задруга приредила једну врло лијепо кућну забаву са разноликим и добро одабраним програмом. И ако је било ружно вријеме и пријетило сваки

час да ће град остати у тами, то је ипак дво-рана Сокола била пуна. Поједине тачке биле су добро изведене. Трифковићева шаловна игра „Љубавно писмо“ и посљедња тачка „Мело-драма“ највише су се свијели.

Невријеме и олуја. Од петка па све до уторка код нас је владало страшно невријеме и олуја. Многи пароброди и лађе нијесу могли да излазе из луке. Вјетар, који је преко два дана дувао силном снагом, није је много штете воћкама, а такође је у Шибенику прена-ло неколико жељезних ступова електричне централе, да је цео Шибеник био три ноћи у потпуној тами. И шумама, особито младим боровицама, вјетар је нанео доста штете, изломивши гране, а гдје-гдје погуливиши и читава стабла.

Иа Филхармоније. Након кратког застоја, који је настао у друштвеном животу због промјене диригента, почело је Филхармоничко друштво поновно својим радом. Нови друштвени диригент господин Мо Драгутић Тришлер намјерава да постави збор и оркестар на чврсте темеље, па ће стога посетити највећу пажњу теоретској обуци музике и по-степеном израђивању појединих гласова. До-садашњи успјеси г. Мо Тришлера, особито у Новом Саду, гдје је дјеловао као диригент тамошње Опере, најбоље су јамство, да ће његово настојање бити окруњено најбољим успјехом, ако извршујући чланови покажу до-волно разумијевања и већег интереса за ствар. Овим се обраћамо на П. П. опшINSTVA да би се пријавило што више чланова за мушки и женски збор. Упозоримо, да ће г. Мо по-себно поучавати и солисте; ради тога позив-амо све оне, који би желели да се извјеж-бају у соло пјесмању, да се у што већем броју одазову Уједно јављамо, да се 1. маја отвара редовита школа за гласови. Уписивање и по-ближе информације у друштвеним простори-јама дневно од 12 до 1 сата по п. — Управа.

Санитетски савјет. Краљевим указом између неколико других лијечника и професора медицине, постављен је и г. Др. Јосо Арамбашић за редовног члана санитетског савјета.

Анкета о понашању ученика. 12 ов. мј. одржана је у Сарајеву код Просвјетног Одјељења анкета директора средњих школа на коју је био позван полицијски директор Жегацар. Расправљало се о средствима за по-бољшање владања ученика и ученица средњих школа изван завода — Константовано је да ученици и ученице не станују у становима који у сваком погледу одговарају хигијенским и узгојним потребама. Једна нарочита комисија обави ће све станове ученика и ученица из провинције, да се увјери, да ли они заиста од-говарају свим тим задацима. Строгој контроли бит ће подвргнуто владање ученика и ученица на улицама и јавним мјестима, па ће се по-светити пажња тому, да ли се равају по ди-кциплинским прописима, који забрањују шетање са дјевојкама, јавно пушење итд. Осим тога добит ће ученици и ученице нарочите знакове, којим ће их се моћи распознавати. Овако у Сарајеву, а код нас? Има ученика о којима се може казати да су изгубили сваки појам о дужностима и пристојности, и не би било лоше да се уведе мало више зпта и контроле над њиховим понашањем.

„Interreklam“ u novim prostorijama. Središnja poznatog oglasnog zavoda »Interreklam« d. d. (zdruzene tvrtke I. Blockner, oglasnog zavoda d. d. i Rudolf Mose) nalazi se od sada u Palmotičevoj ulici broj 18, Zagreb. — Zdruzenjen obih — do sada rastavljeno vogue-nih — poslovnica u Ilici i u Jurjevskoj ulici, po-većati će se znatno radna sposobnost »Interreklama« te će se njegova prokušana djelatnost na polju reklame moći još savršeniје razvijati.

— U Beograd je stigao u nedjelju zhor poljskih tehničara iz Lavova, da priredi po našoj Kraljevini ne-koľiko koncerata.

— Poznati smogorski hajduk dr. Vukašin Marković, koji je ovih dana stigao u Beč, otputovao je u Rusiju.

— U starom kraljevskom dvoru na Cetinju pro-nagjen je tajni arhiv i mnoge dragocjenosti. Sve stvari prenijeće se u Beograd.

Brzajavne i telefonske vijesti.

Краљица у Црној Гори.

КОТОР, 24. Њено Величанство Краљица Марија са Краљицом мајком и својом пратњом дошла је у суботу са „Карађорђе“ онамо Кроз цијелу Боку био је приређен величан-ствен дочек. У Котору пак, кад је „Карађорђе“ пристао, а Њ Величанство изашло на крај, било је таково отушљивљење, каквога Бока ни Котор до сада не видјене. С аутом Краљице су се одвезле све до Никшића. На вечер, кад су се повратиле, остале су у Котору, јер ради невремена пароброд није могао да отплови у Дубровник. Јучер пак Њ. Величанство опет је пошла с аутом у Црну Гору и обишла Це-тине, Црнојевића Ријеку и Подгорицу. Свуда је Краљица била одушевљено дочекивана и народ се купно да је види и поздравни. Особито лијеп дочек био је у Подгорици.

Пашићев мандат.

За састав коалиционе владе — Пашић по-врати мандат — Краљ не прихвата.

БЕОГРАД, 24. Црступило се је одлуч-није ријешавању кризе. У суботу на вечер Њ. В. Краљ примио је Пашића и повјерио му мандат за састав шире коалиционе владе. По-слије тога одржана је министарска сједница, на којој се расправљало о начину, како би се дала криза ријешити и влада саставити. Ми-нистарски савјет није склон коалицији, јер против тога одлучно устају Коршоец, Радић и Спахо. У случају да би влада добила потре-бите гаранције од клерикаца, муслимана и Радића, онда ће се образовати хомогена ра-дикалска влада. Ово гледиште министарске конференције саопштио је Краљу предсједник Скупштине др Пелеш.

У недељу је Пашић повео преговоре са Давидовићем и вођом земљорадика Лазићем, И један и други дошли су са неприхватљивим захтјевима. Једни и други хоће да искористе овај палџај и да уцењују. Ради тога је Па-шић синоћ око седам сати пошао у Двор да поврати повјерени му мандат. Пашић је изја-ври, да му је немогуће саставити широку ко-алициону владу ради захтјева земљорадика а нарочито демократа. Краљ није хтио да прими повраћени мандат, већ је рекао Пашићу да га задржи, јер га је сувише рано и брзо поврат-ио, Краљ је затим позвао Љубу Давидовића те расправљао с њим о томе, зашто демократи својим држањем отежавају састав коалиционе владе. Давидовић је одговорио да демократи безувјетно траже једну јаку пословну па од-мах затим изборну коалициону владу, а то ради тога, да се на будућим изборима потуче акција антидржавних елемената.

Данас ће се Давидовић састати са Паши-ћем на поновне преговоре. Демократи ће тра-

жити од радикала да писмено устврде своје захтјеве. Земљорадници чекају на одговор ра-дикала, да створе дефинитиван закључак. Ра-дикали су још увијек у јакој већини проти демократима. Изгледа да би можда најбоља била хомогена радикалска влада.

Захтјеви земљорадника.

БЕОГРАД, 24. Јучер поподне земљораднички је клуб одржао сједницу, на којој су коначно редиговали своје услове за улаз у владу. У свему је стављено седам увјета. Између тих налази се ревизија закона о административној подјели земље са најширим народним само-управама на темељу најширег тумачења устава и ревизија изборнога закона на начину про-порционалности. Лазић је поднио ове захтјеве Пашићу на што му је овај изјавио да ће зе-мљорадницима дати одговор истом дане.

Конференција министара.

БЕОГРАД, 24. Данас је од 10 до 13 сати одржана сједница министара, на којој се рас-прављало о начину искористићења Пашићева мандата. Уопће у политичким круговима влада тврдо увјерјење да о радикалско-демократске коалиције не може бити ништа.

Корошоец код Пашића.

БЕОГРАД, 24. Др. Корошоец, који се по-вратио из Загреба, посетио је данас Пашића. Овај је корак заинтерисирао све кругове, али се о резултату не обавијештава. Ипак је наш дописник успио да сазнаде, да је на том са-станку Корошоец реферирао Пашићу о свом путу у Загреб и разговору са Редићем. Ова посјета доводи се у везу са наставком прего-вора између радикалне странке и федерали-стичког блока. Резултати се не ће моћи обја-вити одмах ради развоја садашње ситуације кризе.

Крвави немири у Русији.

Потврђују се вјести, да су у Русији бу-кнули велики сељачки протуболшевишки по-крети, који својом акцијом озбиљно угрожавају данашњи комунистички режим. Црвена војска великом интензивношћу угушује буне лијући немилосрдно крв бунтовника. Троцки је издао наређење, да се ови покрети безобзирно угу-шивају.

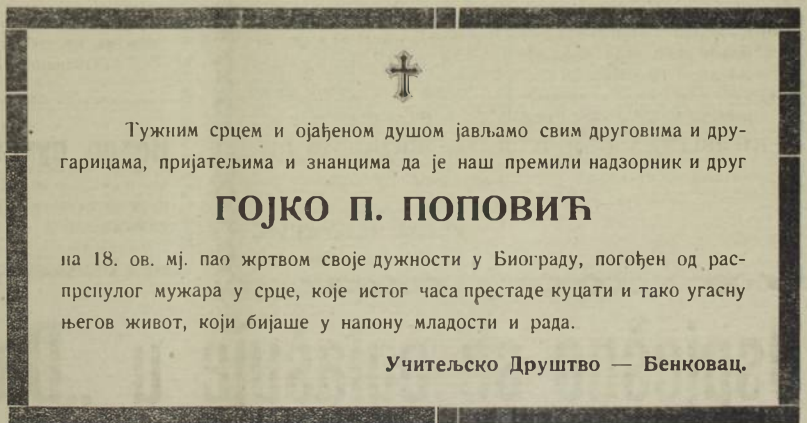
ПРАГ, 24. Преко Берлина стигле су вије-сти, да је руска болшевичка влада срушена. Ове вјести нису још потврђене.

Патријарха Тихон.

МОСКВА, 24. Данас је започела расправа против патријарха Тихона.

Избори у Бугарској.

СОФИЈА, 24. Јучер су извршени у Бугар-ској избори народних посланика. Земљора-дничка странка како се већ предвиђало, добила је огромну већину. Црни блок успио је да само у неколико вароши занесе боље резултате. У Софији је слиједећи резултат: грађански блок 10281, комунисти 7696, земљорадници 8368, социјални демократи 3365, национална либерална странка 3479. Према томе добија црни блок 3, земљорадници 3 и комунисти 2 мандата.

Тужним срцем и ојађеном душом јављамо свим друговима и дру-гарицама, пријатељима и знацима да је наш премили надзорник и друг

ГОЈКО П. ПОПОВИЋ

на 18. ов. мј. пао жртвом своје дужности у Биограду, погођен од рас-прспулог мужара у срце, које истог часа престаде куцати и тако угасну његов живот, који бијаше у напону младости и рада.

Учитељско Друштво — Бенковац.

Постаља.

Обровац, 18. априла. О далматинској управи пошта ми можемо понудити само са незадовољством. — Поштанска управа, којој би морао бити први задатак старање окол редовитог поштанског саобраћаја, овај свој главни задатак управно је гдно заборавила.

Више пута, и у овом листу, имали смо прилике да се стварно потужимо на посредити путовање поштанског аутомобила Шибеник—Обровац. Али пропусти и недостаци не само да нијесу поправљени, него се стално погоршавају. Натраг двадесетак дана један се поштански аутомобил разупао негде између Карина и Крушева. Тамо је, без заклона и — данас. Није се нашла могућност, да се поправи и успостави, или барем уклопи са мјеста, гдје упада у очи онако напуштен сваком путнику и пролазнику. Јер, бадава ће нам говорити противно, овај покварени аутомобил могао је и морао је до сад бити поправљен, или у најгорем случају морао се одвести под кров у Шибеник, Книн или Обровац. Овако је превише видљивим доказом немара или неспособности управе, која је позвана да се за поштанске аутомобиле брине.

Ако овој нашој тврђини треба јачег доказа можемо надодати и то, да је и други аутомобил, који вози између Шибеника и Обровца, ааство у Бенковцу, кажу ради разрованих и непролазних друмова. Кад су се друмови ипак поправили, онда аутомобил није могао отпутovati, јер је шофер био — препит. Истина овакови случајеви, којима смо ми обикли, немогу зачуђити никога, али је у остало тешко поднијети, да ова поштанска пруга постаје најнередовитија у нашој држави, као што је једна од најпотребитијих у нашим крајевима.

Уроке појавама, које ево летимце износимо, ми морамо тражити у мањкавој управи. А уроке лоше управе треба опет тражити у поавним званичницима, који су без воље и разумијевања. Лоши избор шофера пада на Дирекцију пошта, која нема среће, код нас у Далмацији, да буне сретне руке при постављању својих званичника. Опет један доказ да се на мјесту, гдје би се морало, непознају чиновници, њихова подесност и способност за одређени рад. И поштански уреди у Далмацији, који су некад цвали, пружају данас довољно жалосну слику у том правцу. У овом реду мисли ми имамо права да будемо до краја осјетљиви. Не улазећи у потанкости наглашу-

јемо да се код раамјештаниа особља у највјесним приликама посегло за мјерама, које не налазе оправдања у потреби, док се случајно увијек очешу о наше пријатеље. Ред би био да ова несавремена правила престану, јер није речено, да се нећемо поуратити баш на оне потанкости.

Нове књиге.

Poljoprivreda. Temelji modernog gospodarjenja napisao St. Pirnat. U svojoj seriji gospodarstvenih knjiga izdala je sarla Cirilo-Metodska knjižara u Zagrebu knjigu »Poljoprivreda«. Ova knjiga će dobro doći svakome, koji se i donekle samo bavi gospodarstvom, a pogotovo našim gospodarima, jer im daje točne upute za moderno i racionalno obgrađivanje tla. Sadržaj je knjizi: Predgovor. Najvažnije o životu i hranidbi bilja. O gospodarstvom tlu. O gnoju i gnojidbi tla. Naravna gnojiva. Umjetna gnojiva. Zelena gnojiva. Cijepljenje tla. Obradba gospodarstvom tla. Ugoreno tlo. Dubljina oranja. Doba i broj oranja. Brananje i valjanje. Sto motrenja i posuka itd. Knjizi je dodano i nekoliko crteža, a cijena joj je Din. 20. Naručuje se zajedno sa popisom ostalih gospodarstvenih knjiga kod: Cirilo-metodske knjižare, u Zagrebu. Preradovičev trg 4.

Dinko Šimunović: Porodica Vinčić. Beograd, izdavačka knjižara Gece Kona. Cijena 15 D.

Dok se u Zagrebu slabo ili uopće neće da čuje za srpsku knjigu, za srpskog pisca, i dok se izdaju knjige slabe literarne vrijednosti, a još gorega sadržaja, idući samo za senzacijama i za dobitkom, dotle beogradske knjižare izdaju dobre stvari i hrvatskih pisaca i s njima upoznaju srpsku publiku. Knjižara g. Kona učinila je dobro, da je izašla pred srpsku čitalačku publiku sa dobrim djelom jednog od najboljih hrvatskih pripovjedača. Na ovaj način utire se put našem zbližavanju, ovako se ide potpunom narodnom sjedinjenju.

U porodici Vinčić prikazuje Šimunović jednu od naših starih potalijantjenih porodica, čiji su pregiji, i ako naše krvi, služili Mlečiću, i za tu službu dobili imanja i naslov comte, bježali od naroda, još više stidili se naroda iz koga su nikli. Prikazujući porodicu Vinčić, pisac nas vodi u ono nedaleko doba naše nacionalne borbe, iznoseći nam nekoliko lijepih tipova naših narodnih boraca. Ujedno nam upravo umjetnički iznosi potpunu sliku pada toga mletačkoga plemstva.

Veoma su lijepi opisi krajeva, oni su upravo jedna savršena fotografija. I uz Matavulja i Cipika Šimunović ima najviše zapazalačkog oka, on umije da priča ono što vidi lijepim i jedrim stilom. Takogjer su ikarakteristi njegovih lica vrlo dobro obragjeni psihološki, i čitaoc ne može da se otrgne od njih, dok do kraja ne vidi kako su oni svršili. Stari Oktavijan Vinčić, žena mu Iva, kćer Marija, pa čobanica Anka Gojević, koja je najsimpatičnija u cijelom romanu, iznešeni su preda nas, kao da ih gledamo i poznamo. Nada sve Šimunović se odlikuje velikim umjećem opisanja prirode.

Knjiga je štampana na finom papiru, te je možemo preporučiti svakom, ko voli lijepe, dobre i zdrave literature.

Što se dogodilo na dan 16. aprila 1346. i 1804. Povodom prvog sastanka nove Narodne Skupštine, beogradska »Politika« iznosi ova dva znamenita događajia iz srpske historije, koja su se zbila prije mnogo godina baš 16 aprila, na dan otvorenja Skupštine sadanjega sastava. Na taj je dan 1346. godine krunisan u Skoplju za srpskog cara Dušan Silni. Time je staru i nesposobnu za život istočnu imperiju zamjenila mlada, zdrava i svježa srpska država, koja iako onda manje kulturna unese više morala, državotvorne snage. No uskoro poslije toga dogodio se uslijed provale Turaka crni dani robovanja. Ali dogje 1804. godina. Šumadinski seljaci dadeše prvi signal za borbu protiv turskog janna i plamen slobode se munjevitom brzinom raznese po svoj zemlji. Jedna turska vojska pod Nožinagom pošla je iz Bosne da oslobodi Šabac, koji su ustaše bili opsjeli. Kod manastira Čokešine dočeka šačica hrabrih Srba guste turske redove, i boj se produži do noći. U borbi je izgинуo oko 100 Srba i preko tisuću Turaka, te se Turci iako su svi Sibi izgинуli vrate natrag u Bosnu.

VULKANIZACIJA u KRANJU

ZASTUPSTVO ZA DALMACIJU u ŠIBENIKU

Stalno na skladištu:

- pune gume po dimenziji.
a) nove auto-pneumatike i unutrašnje gume svjuzi dimenzija svjetske tvrtke Metzeler;
b) potpuno reparable auto-pneumatike i unutrašnje gume.

Reparatura:

popravlak svjuzi vrsta auto-spoljašnjih i unutrašnjih guma.

Specialiteta: izradak novih protektora i to glatkih, dezinficiranih i okovanih.

KOMPLETNA GARNITURA ZA BICIKL 200 Din.

Cijene izvan konkurencije!

Preporučuje se
PETAR SLJEPČEVIĆ

262 ispod Realke.

Алекса Баљковић - Скрадин - ЋЕВРСКЕ

ПОДРУЖИЦА
ВЕЛИКОПРОДАЈА СОЛИ

Трговина сваковрсном робом у јестиву, грађевним предметима, кожама, рукотворинама, житици, гвожђарији, стаклу, порцулану, ситпарији - Папирници. - Све на мало и велико.

Позор путници! Гостинопа у Ћеврската са врућим и хладним јелом као и свака згода са великим обором. - Шталама аа коње, карове, кочије, ауте. - Кревети аа путнике. - У свако доба отворено са браом послугом у најнижу цијену. — Препоручујем се п. и. путницима и пријатељима аа што болн посјет.

17

Uspješno se oglašuje u „Dalm. Radikalu“